

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/183376>

Please be advised that this information was generated on 2021-02-26 and may be subject to change.

POLITIEK VAN CIJFERFETISJISME EN PERMANENTE CONCURRENTIE

Tekst: Angela Wigger

Universiteiten, faculteiten, vakgroepen, docenten en onderzoekers worden permanent op hun 'performance' geëvalueerd en middels abstracte reductionistische indicatoren blootgesteld aan harde onderlinge concurrentie. Dit is onder meer te zien aan de hoge publicatie-eisen, waar de duimschroeven telkens weer verder worden aangedraaid.

Vanuit een 'new public management'-perspectief wordt ervan uitgegaan dat onderzoekers niet vanuit zichzelf gemotiveerd zijn om te publiceren en wetenschappelijke kwaliteit te leveren, maar vanuit een top-down bestuurslaag daartoe gedwongen moeten worden. De straf bij het niet halen van de gestelde publicatie-eisen bestaat steeds vaker uit een vermindering van de al schaarse onderzoekstijd. Onderzoekstijd die door een groeiende onderwijswerklast, steeds meer administratieve taken, en een hoge druk om eigen onderzoeksfinanciering binnen te halen, sowieso al ernstig in de verdrukking komt. En dan hebben we het nog niet eens over de groeiende groep van onderzoekers en docenten met preciaire arbeidscontracten zonder onderzoekstijd, die alleen in de avonduren, weekeinden en vakanties aan onderzoek toekomen.

Wetenschappelijke kwaliteit wordt disproportioneel gemeten aan de hand van artikelen gepubliceerd in de zogenaamd 'beste' Engelstalige wetenschappelijke tijdschriften, die door Thompson Reuters, een beursgenoteerd Canadees-Amerikaans bedrijf met een miljardenomzet, per vakgebied op een ranglijst geplaatst worden. Het Thompson Reuters' Institute for Scientific Information (ISI) levert onder andere databases met indicatoren die de kwaliteit van een wetenschappelijk tijdschrift, en daarmee ook indirect de kwaliteit van onderzoekers proberen te meten. De scores hebben in de regel niets met het artikel van de onderzoeker zelf te

Angela Wigger is Universitair Hoofddocent Mondiale Politieke Economie en Internationale Betrekkingen aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

maken, maar met de eerdere prestaties van onderzoekers in het desbetreffende tijdschrift. Universitaire faculteiten hanteren vervolgens interne puntensystemen die gebaseerd zijn op dergelijke indicatoren om onderzoekers onderling te vergelijken, en om in te grijpen bij prestaties die niet aan de gewenste standaard voldoen. Boeken of boekbijdragen, ook bij hoog aangeschreven uitgevers, leveren aanzienlijk minder punten op, terwijl artikelen in Nederlandstalige of populairwetenschappelijke tijdschriften vaak helemaal niet meer meetellen. De beoordeling van wetenschappers middels puntensystemen voor artikelen in ISI-gerangschikte tijdschriften wordt gelegitimeerd uit naam van de belastingbetaler. Diezelfde belastingbetaler die paradoxaal genoeg geen toegang heeft tot de dure, met wachtwoord beveiligde wetenschappelijke artikelen. Door dit eenzijdige puntensysteem worden onderzoekers in feite ontmoedigd om boeken te schrijven, in voor iedereen toegankelijke ('open source') tijdschriften te publiceren, bijdragen in de media te leveren, of publieke lezingen te houden. De onderzoeker moet immers met een calculator in de aanslag zijn tijd efficiënt managen met het oog op de gewenste publicatie-output.

Karl Marx observeerde in *Grundrisse* al dat individuen onder het kapitalisme steeds meer door abstracties geregeerd worden. Abstracties, die dienen voor onderlinge vergelijkingen, en die niets anders zijn dan een reductionistische parodie, die de commodificatie (het maken van koopwaar) van arbeid ontmenselijkt en objectieveert. De reductie van onderzoekers tot een

cijfer leidt niet alleen tot een perverse vervreemding van onderzoekers van hun wetenschappelijk werk, maar werkt ook als een fictieve 'equalizer', die onderzoekers van verschillende disciplines standaardiseert tot 'gelijken', en vervolgens met elkaar in directe concurrentie brengt. Omdat niet iedereen deze concurrentiestrijd kan winnen, zijn stress, lichamelijke klachten en uitputtingsverschijnselen vaak voorkomende verschijnselen onder academisch personeel. Om te voorkomen dat onderzoekers al hun moeite en energie alleen in publicaties stoppen en dat weer ten koste laten gaan van hun onderwijs- en administratieve taken, is er steeds meer flankerend beleid nodig met nog meer prestatie-eisen en een nog verdere disciplinerende om ook hier iedereen weer in het gareel te houden. Zo creëert het hele systeem van externe meetlatten op den duur zijn eigen noodzakelijkheid. En dan hebben we het nog niet eens over de kosten van de groeiende bureaucratie last van deze permanente evaluatiecultuur.

Wetenschappelijke kwaliteit valt niet te reduceren tot publicaties in ISI-tijdschriften. De belastingbetaler krijgt pas waar voor zijn geld als wetenschappers in de gelegenheid worden gesteld om hun kennis en expertise te delen met een breder publiek, bruggen te slaan naar niet-academische maatschappelijke instituten en sociale bewegingen, en bij te dragen tot een kritische reflectie op maatschappelijke ontwikkelingen en problemen. De wetenschap moet zich niet laten gijzelen door het cijferfetisjisme van een universitaire bestuurselite, die doordrongen is van een rendementsdenken en de illusie dat niet aflatende concurrentie tot wetenschappelijke excellentie leidt. De wetenschap is een publiek en politiek terrein dat telkens weer opnieuw bevochten moet worden – ook buiten de academie. Hier is ook een rol voor politieke partijen, zoals de SP, weggelegd.